

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять

з дисципліни

"БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК (ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ) II»

для здобувачів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(Заняття 8-14)

(електронне видання)

Затверджено
на засіданні кафедри
обліку і оподаткування
Протокол № 10 від 16.06.2020р.

Сєвєродонецьк 2020

УДК 657

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Бухгалтерський облік (загальна теорія) II» (Заняття 8-14) (для здобувачів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування») / Уклад.: Г.В. Пчелинська. – Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. – 46 с.

Методичні вказівки містять довідковий матеріал, вирішення типових завдань, завдання на самостійну роботу, критерії оцінки роботи студента на практичному занятті, контрольні питання щодо перевірки ступеня засвоєння матеріалу 2 модуля з курсу «Бухгалтерський облік (загальна теорія) II».

Укладач	Г.В. Пчелинська, к.е.н., доц. кафедри обліку і оподаткування
Рецензент	Н.В. Швець, к.е.н., доц. кафедри економіки і підприємництва

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8	6
Тема: Вартісна оцінка в бухгалтерському обліку	6
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9	12
Тема: Вартісна оцінка в бухгалтерському обліку	12
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10	18
Тема: Вартісна оцінка в бухгалтерському обліку	18
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11	26
Тема: Вартісна оцінка в бухгалтерському обліку	26
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12	27
Тема: Принципи обліку господарських процесів	27
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13	33
Тема: Принципи обліку господарських процесів	33
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 14	39
Тема: Принципи обліку господарських процесів	39
КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ	41
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	42

ВСТУП

Бухгалтерський облік як навчальна дисципліна формує систему знань студентів щодо методології та організації бухгалтерського обліку, використання облікової інформації для складання звітності, економічного аналізу, аудиту і контролю, прийняття управлінських рішень. Вона є базовою для вивчення курсів "Фінансовий облік", "Управлінський облік", "Фінансова звітність" та інших спеціальних курсів.

Тому знання теоретичних засад та питань сучасної практики у сфері бухгалтерського обліку є обов'язковими вимогами до діючих та майбутніх фахівців за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування". Надані методичні вказівки містять довідковий матеріал, вирішення типових завдань, завдання на самостійну роботу, критерії оцінки роботи студента на практичному занятті, контрольні питання щодо перевірки ступеня засвоєння матеріалу 2 модуля з курсу «Бухгалтерський облік (загальна теорія) II» - однієї з профільюючих дисциплін підготовки спеціалістів за цією сферою.

Мета дисципліни – формування системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах.

Завдання дисципліни – вивчення методів раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах на підставі використання прогресивних форм і національних стандартів; набуття навичок опрацювання і використання облікової інформації в управлінні.

Предмет дисципліни – методологія і методика ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

В результаті вивчення модуля 1 дисципліни студент повинен:

1) знати:

✓ методи оцінки об'єктів бухгалтерського обліку;

- ✓ методологічні засади бухгалтерського обліку основних господарських процесів;
- ✓ техніку і форми бухгалтерського обліку;
- ✓ принципи побудови та класифікацію фінансової звітності;
- ✓ порядок складання, подання та оприлюднення фінансової звітності;

2) уміти:

- ✓ оцінювати об'єкти бухгалтерського обліку;
- ✓ відображати на рахунках бухгалтерського обліку основні господарські процеси;
- ✓ заповнювати облікові реєстри;
- ✓ складати баланс (звіт про фінансовий стан) та звіт про фінансовий результат (звіт про сукупний капітал).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

Тема: Вартісна оцінка в бухгалтерському обліку

Мета заняття: закріплення теоретичних знань щодо вартісної оцінки активів та придбання практичних навичок визначати їх первісну вартість, оцінювати необоротні активи на дату балансу.

Завдання заняття:

- а) закріпити знання щодо:
 - сутності та значення вартісної оцінки в бухгалтерському обліку;
 - методів оцінки об'єктів бухгалтерському обліку;
- б) вирішення практичних завдань з:
 - первісної оцінки активів;
 - переоціненої вартості основних засобів, нематеріальних активів.

Основні відомості з теорії:

Основні методи первісної оцінки активів підприємства наведено на рис. 8.1.

Подальша оцінка основних засобів, нематеріальних активів відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 8 «нематеріальні активи» може здійснюватися: за собівартістю або за переоціненою вартістю.

Найбільш поширений *метод переоцінки – індексний*, згідно до якого переоцінюється первісна вартість основних і нематеріальних активів та сума накопиченого зносу. Індекс переоцінки розраховується за формулою:

$$\text{Індекс переоцінки} = \frac{\text{Справедлива вартість}}{\text{Залишкова вартість}} \quad I_{\text{переоц}} = \frac{\text{Справедлива вартість}}{\text{Балансова вартість}} \quad (8.1)$$

Переоцінена первісна вартість основних і нематеріальних активів визначається за формулою:

$$Sp_{\text{переоц.}} = Sp * \text{Індекс переоцінки} \quad (8.2)$$

Рисунок 8.1 – Методи первісної оцінки активів підприємства

де $S_{п\text{переоц.}}$ - переоцінена первісна вартість основних і нематеріальних активів;

$S_{п}$ - первісна вартість основних і нематеріальних активів до переоцінки.

Переоцінена сума зносу основних і нематеріальних активів визначається за формулою:

$$\sum \text{знос}_{\text{переоц.}} = \sum \text{знос} * \text{Індекс переоцінки} \quad (8.3)$$

де $\sum \text{знос}_{\text{переоц.}}$ - переоцінена сума накопиченого зносу основних і нематеріальних активів;

$\sum \text{знос}$ - сума накопиченого зносу основних і нематеріальних активів до переоцінки.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення поняттям "оцінка" та "калькуляція", порівняйте їх.
2. Які елементи включає оцінка у бухгалтерському обліку?
3. Які вимоги до оцінки ставить теорія бухгалтерського обліку?
4. Які способи оцінки передбачені у НПСБО? Коротко охарактеризуйте їх.
5. Яким чином визначається первісна вартість активів за методом історичної собівартості?
6. Що таке "справедлива вартість"? Наведіть приклади ситуацій, коли використовується такий спосіб оцінки при надходженні активів?

Приклади вирішення типового завдання:

1. Визначити первісну вартість отриманих підприємством активів. Відобразити господарські операції підприємства на рахунках бухгалтерського обліку.

Підприємство – платник ПДВ придбало у постачальника – платника ПДВ офісні меблі вартістю 9600 грн., у т.ч. ПДВ. Вартість послуг з їх транспортування сторонньою організацією склала 360 грн., у т.ч. ПДВ; на складання та встановлення - 240 грн., у т.ч. ПДВ.

Вирішення:

Вартість меблів без ПДВ = $9600 / 1,2 = 8000$ грн.

Вартість послуг з транспортування меблів = $360 / 1,2 = 300$ грн.

Вартість послуг зі складання та встановлення меблів = $240 / 1,2 = 200$ грн.

Первісна вартість отриманих меблів = $8000 + 300 + 200 = 8500$ грн.

Відображення господарських операцій підприємства на рахунках бухгалтерського обліку наведено у табл. 8.1.

Таблиця 8.1.

Бухгалтерські проведення з обліку надходження основних засобів на підприємство

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1. Отримано меблі за договором поставки	152	631	8000
2. Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	631	1600
3. Проведено оплату за договором поставки	631	311	9600
4. Відображено затрати на транспортування меблів	152	631	300
5. Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	631	60
6. Відображено затрати зі складання та встановлення меблів	152	631	200
7. Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	631	40
8. Проведено оплату транспортних послуг	631	311	360
9. Проведено оплату послуг зі складання та встановлення меблів	631	311	240
9. Зараховано меблі у склад основних засобів	109	152	8500

2. Підприємство придбало на умовах відстрочки платежу сировину на вартістю 18000 грн., у т.ч. ПДВ. Затрати на доставку сировини склали 600 грн., у т.ч. ПДВ. Усі контрагенти є платниками ПДВ. Відобразити господарські операції підприємства на рахунках бухгалтерського обліку.

Вирішення:

Відображення господарських операцій підприємства на рахунках бухгалтерського обліку наведено у табл. 8.2.

Таблиця 8.2.

Бухгалтерські проведення з обліку надходження сировини на підприємство

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1. Оприбутковано отриману сировину	201	631	15000
2. Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	631	3000
4. Відображено затрати на транспортування сировини	201	631	500
5. Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	631	100

Таким чином, первісна вартість сировини складає:

$$15000 + 500 = 15500 \text{ грн.}$$

2. На 31.12.2019 р. первісна вартість устаткування - 100000 грн., зносу - 40000 грн. Устаткування було придбано 02.01.2018 р. Метод нарахування амортизації - прямолінійний. Ліквідаційна вартість дорівнює нулю. Строк корисного використання - 5 років. Було встановлено, що справедлива вартість цього устаткування склала на 31.12.2019 р. склала 72000 грн.

Визначити вартість устаткування на 31.12.2019 р. та суму його дооцінки.

Вирішення:

Сума накопиченого зносу устаткування до переоцінки складе:

$$\frac{100}{5} * 2 = 40 \text{ тис. грн.}$$

Залишкова вартість устаткування до переоцінки складе:

$$100 - 40 = 60 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунок суми переоцінки на 31.12.2019 р.

Показник	Сума, тис. грн.		
	до 1-й переоцінки	після 1-й переоцінки	зміна вартості (+;-)
Первісна вартість	100	120	+20
Знос	40	48	+8
Залишкова вартість	60	72	+12

$$\text{Індекс переоцінки} = \frac{72}{60} = 1,2$$

Первісна вартість переоцінена $= 100 * 1,2 = 120$ тис. грн.

Сума зносу переоцінена $= 40 * 1,2 = 48$ тис. грн.

Сума дооцінки $= 20 - 8 = 12$ тис. грн.

Завдання на самостійну роботу:

1. Визначити первісну вартість отриманих підприємством активів. Відобразити господарські операції підприємства на рахунках бухгалтерського обліку:

1) Підприємство придбало обладнання за 60000 грн., у т.ч. ПДВ. Затрати на його транспортування сторонньою організацією – 2400 грн., у т.ч. ПДВ; на монтаж та пускові роботи власними силами - 3000 грн. Обладнання введено в експлуатацію.

2) Підприємство у січні одержало безкоштовно матеріали справедливою вартістю 15000 грн. Затрати на їх транспортування сторонньою організацією - 480 грн., у т.ч. ПДВ.

3) При спорудженні складу підприємство використало будматеріали вартістю 20000 грн.; затрати на оплату праці робітників, зайнятих у будівництві, та відрахування на соціальні заходи склали 10000 грн.; затрати на проектно-дослідницькі роботи - 3600 грн., у т.ч. ПДВ; затрати з державної реєстрації складу - 500 грн.; затрати на страхування майна - 960 грн., у т.ч. ПДВ. Склад введено в експлуатацію.

4) При створенні підприємства одним з засновників в якості внеску у статутний капітал було надано прилад справедливою вартістю 100000 грн. Витрати на його транспортування склали 1200 грн., у т.ч. ПДВ.; на монтаж та пускові роботи власними силами – 3000 грн. Прилад було введено у експлуатацію.

2. На 31.12.2019 р. первісна вартість устаткування - 120000 грн. Устаткування було придбано 02.01.2018 р. Метод нарахування амортизації - прямолінійний. Ліквідаційна вартість дорівнює нулю. Строк корисного використання - 10 років. Було встановлено, що справедлива вартість цього устаткування склала на 31.12.2019 р. склала: а) 50000 грн., б) 115000 грн.

Визначити вартість устаткування на 31.12.2019 р. та суму його дооцінки.

Рекомендована література: 4-6, 13, 23, 27-38.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9

Тема: Вартісна оцінка в бухгалтерському обліку

Мета заняття: закріплення теоретичних знань щодо вартісної оцінки активів, зобов'язань та придбання практичних навичок оцінювати необоротні активи на дату балансу.

Завдання заняття:

- а) закріпити знання щодо методів оцінки необоротних активів підприємства;
- б) вирішення практичних завдань з:
 - нарахування амортизації основних засобів, нематеріальних активів;
 - оцінки основних засобів, що отримані за умов фінансової оренди;
 - оцінки довгострокових фінансових інвестицій, що утримуються до строку їх погашення.

Основні відомості з теорії:

Вплив операцій з *фінансової оренди у орендаря* на показники фінансової звітності відповідно до П(С)БО 14 «Оренда» відображено на рис. 9.1.

Рисунок 9.1 – Вплив операцій з фінансової оренди у орендаря на показники фінансовій звітності

Підхід до визначення первісної вартості отриманого об'єкту основних засобів у фінансову оренду відображено на рис. 9.2.

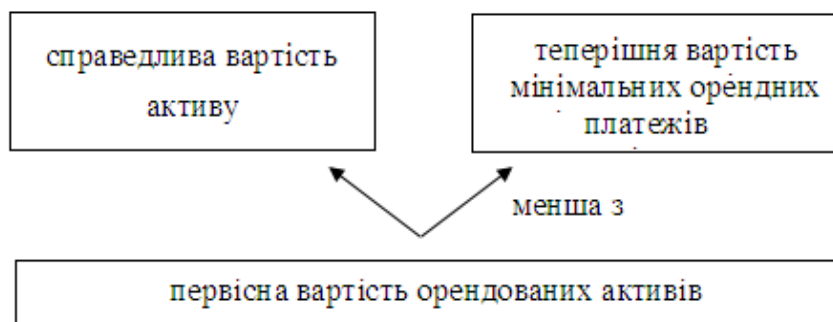

Рисунок 9.2 – Підхід до визначення первісної вартості отриманого об'єкту основних засобів у фінансову оренду

Підхід до визначення строку нарахування амортизації отриманого об'єкту основних засобів у фінансову оренду відображено на рис. 9.3.

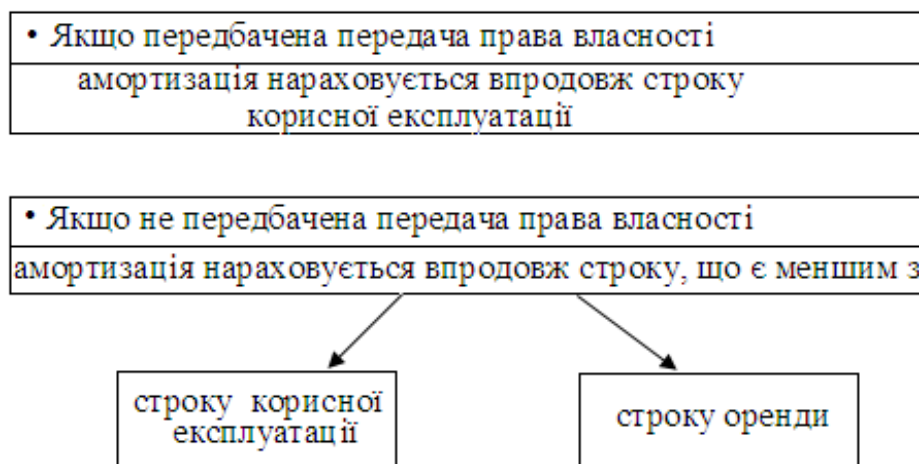

Рисунок 9.3 – Підхід до визначення строку нарахування амортизації отриманого об'єкту основних засобів у фінансову оренду

Теперішня вартість мінімальних орендних платежів (ТВА) орендаря визначається наступним чином:

$$TBA = A * \left[1 + \left(1 - \frac{1}{(1+i)^n} \right) / i \right], \quad (9.1)$$

де A – сума мінімального орендного платежу, що сплачується регулярно (ануїтет);
 n – кількість періодів, за які сплачується орендна плата і нараховуються відсотки;

i – ставка відсотка для вказаного періоду.

Сума фінансових витрат орендаря за період визначається за формулою:

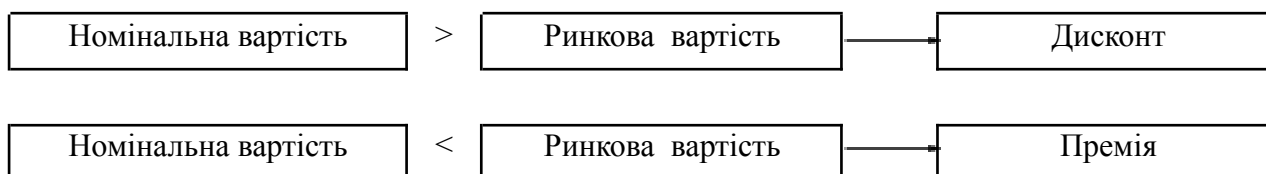
$$\begin{array}{lcl} \text{Сума фінансових} & \text{залишок зобов'язання} & \\ \text{витрат} & = & \text{з оренди на кінець} * \text{орендна ставка} \\ \text{за період} & & \text{попереднього періоду} \quad \text{відсотка} \end{array} \quad (9.2)$$

Сума платежу за об'єкт фінансової оренди визначається наступним чином¹:

$$\begin{array}{lcl} \text{Сума платежу} & & \\ \text{за об'єкт оренди} = & \text{мінімальна сума орендних платежів,} & \text{сума фінансових витрат} \\ & \text{що сплачується регулярно} & \text{за період} \end{array} \quad (9.3)$$

Довгострокові фінансові інвестиції підприємства, що утримуються до строку їх погашення на дату придбання відбиваються в бухгалтерському обліку за собівартістю. ***На дату балансу*** вони відображуються за *амортизованою собівартістю*.

Різниця між вартістю придбання та номінальною вартістю є дисконтом або премією (рис. 9.4).

¹ Приклад визначення вартості основних засобів, що отримані за умовами фінансової оренди, наведено у додатках П(С)БО 14 «Оренда»

Рисунок 9.4 – Порядок визначення суми дисконту, премії за облігаціями, що утримуються до строку їх погашення

Дисконт або премія амортизується інвестором протягом періоду з дати придбання до дати погашення за методом ефективної ставки відсотка.

При придбанні фінансових інвестицій, що утримуються до строку погашення, з дисконтом ефективна ставка відсотка визначається за формулою:

$$\frac{\text{вартість погашення} * \text{річний \%} + \sum \text{дисконту : період обігу}}{\left(\frac{\text{вартість придбання} + \text{вартість погашення}}{2} \right)} \quad (9.3)$$

При придбанні фінансових інвестицій, що утримуються до строку погашення, з премією ефективна ставка відсотка визначається за формулою²:

$$\frac{\text{вартість погашення} * \text{річний \%} - \sum \text{премії : період обігу}}{\left(\frac{\text{вартість придбання} + \text{вартість погашення}}{2} \right)} \quad (9.4)$$

Контрольні питання:

1. Які умови визнання оренди фінансовою?
2. Як визначити строк нарахування амортизації для отриманого об'єкту основних засобів у фінансову оренду?
3. Яким чином визначається теперішня вартість мінімальних орендних платежів орендаря?
4. Що таке дисконт та премія за облігаціями, що утримуються до строку їх погашення?
5. З якою метою амортизують дисконт та премію за облігаціями, що утримуються до строку їх погашення?

² Приклад визначення суми амортизації дисконту, премії і амортизованої собівартості фінансових інвестицій за даним методом наведено у додатку до П(С) БО 12 «Фінансові інвестиції»

6. Як оцінюються на дату балансу облігації, що утримуються до строку їх погашення?

Приклад вирішення типового завдання:

Підприємство придбало 03.01.2019р. облігації номінальною вартістю 50000 грн. за 46282 грн. Фіксована ставка відсотка за облігаціями складає 9% річних. Дата їх погашення відбудеться через 5 років. Виплата відсотка здійснюється щорічно в кінці року.

Розрахувати суму амортизації дисконту за інвестиціями у облігації за 2019р.

Вирішення:

У даному випадку підприємство отримує два виду доходу: у вигляді дисконту та відсотків від номінальної вартості.

Сума дисконту складе:

$$50000 - 46282 = 3718 \text{ грн.}$$

Сума щорічного фінансового доходу (у формі відсотків отриманих):

$$0,09 * 50000 = 4500 \text{ грн.}$$

Ефективна ставка відсотка дорівнює:

$$\frac{50000 * 0,09 + 3718 / 5}{(50000 + 46282) / 2} \approx 11\%$$

Розрахунок амортизації дисконту за інвестиціями в облігації наведено у табл. 9.1

Таблиця 9.1

Розрахунок амортизації дисконту за інвестиціями в облігації

Дата	Номінальна сума відсотка, грн.	Сума відсотка за ефективною ставкою, грн.*	Сума амортизації дисконту, грн. (гр.3-гр. 2)	Амортизована собівартість інвестиції, грн.**
1	2	3	4	5
03.01.19				46282
31.12.19	4500	5091	591	46873

31.12.2 0	4500	5156	656	47529
31.12.2 1	4500	5228	728	48257
31.12.2 2	4500	5308	808	49066
31.12.2 3	4500	5434	934	50000

* визначається як добуток вартості інвестицій на попередню дату та ефективної ставки відсотка

** визначається додаванням вартості інвестицій на попередню дату і суми амортизації дисконту за звітний період

Завдання на самостійну роботу:

1. Підприємство придбало обладнання за 60000 грн., у т.ч. ПДВ. Затрати на його транспортування сторонньою організацією – 2400 грн., у т.ч. ПДВ; на монтаж та пускові роботи власними силами - 3000 грн. Обладнання введено в експлуатацію. Період корисного використання – 10 років. Ліквідаційна вартість – 5000 грн.

Загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити з використанням обладнання 100 тис. од.; фактичний річний обсяг виробництва 9 тис. од.

Визначити суму річної амортизації обладнання різними методами.

2. Підприємство – орендар уклало договір про фінансову оренду устаткування на наступних умовах: термін оренди – 3 року, починаючи з 2 січня 2020 року; річна орендна ставка відсотка складає 24% річних; мінімальні орендні платежі – 30000 грн. ($50000 * 6$) сплачується один раз у півроку (2 січня і 1 липня). Після закінчення терміну оренди право власності на устаткування переходить орендареві.

Визначити первісну вартість устаткування та залишок зобов'язання з фінансової оренди на кінець 2020 р.

3. Підприємство придбало 03.01.2008р. облігації номінальною вартістю 50000 грн. за 52019 грн. Фіксована ставка відсотка за облігаціями складає 9% річних. Дата їх погашення відбудеться через 5 років. Виплата відсотка здійснюється щорічно в кінці року.

Скласти графік визначення амортизованої собівартості облігації.

Рекомендована література: 4, 5, 9, 11-13, 27-30, 32-38.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10

Тема: Вартісна оцінка в бухгалтерському обліку

Мета заняття: закріплення теоретичних знань щодо вартісної оцінки активів та придбання практичних навичок оцінювати оборотні активи на дату балансу та при їх вибутті.

Завдання заняття:

- а) закріпити знання щодо методів оцінки оборотних активів підприємства;
- б) вирішення практичних завдань з:
 - оцінювання дебіторської заборгованості на дату балансу;
 - оцінювання собівартості запасів, що вибули, та їх залишку на кінець періоду.

Основні відомості з теорії:

Підходи до нарахування резерву сумнівних боргів відображено на рис. 10.1.

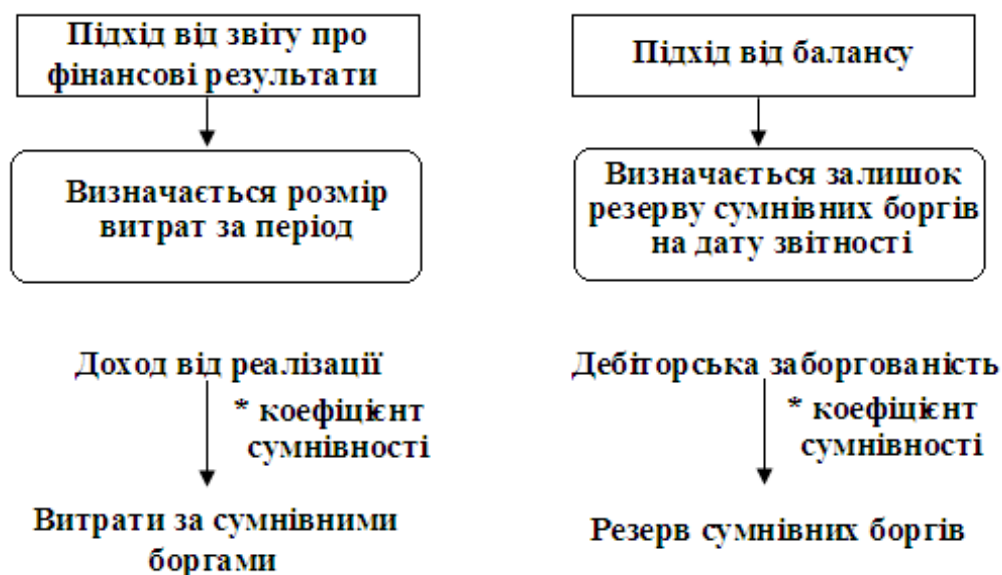

Рисунок 10.1 – Підходи до нарахування резерву сумнівних боргів

Для розрахунку резерву сумнівних боргів на основі класифікації дебіторської заборгованості використовують формули:

$$\text{Резерв сумнівних боргів} = \sum \text{ДЗпоточна}_i * \text{Кс}_i, \quad (10.1)$$

де ДЗпоточна_i – поточна дебіторська заборгованість відповідної групи;

Кс_i – коефіцієнт сумнівності відповідної групи дебіторської заборгованості.

Варіант 1 визначення коефіцієнту сумнівності відповідної групи дебіторської заборгованості:

$$\text{Кс} = \left(\frac{\sum \text{Бзн}}{\text{Дзн}} \right) / i, \quad (10.2)$$

де Бзн – фактично списана безнадійна дебіторська заборгованість відповідної групи за i -й місяць;

Дзн – дебіторська заборгованість відповідної групи на кінець i -го місяця;

i – кількість місяців в обраному для спостереження періоді.

Варіант 2 визначення коефіцієнту сумнівності відповідної групи дебіторської заборгованості:

$$K_c = \sum B_{zn} / \sum D_{zn}, \quad (10.3)$$

де B_{zn} – безнадійна дебіторська заборгованість відповідної групи в складі дебіторської заборгованості цієї групи на дату балансу в обраному для спостереження періоді;

D_{zn} – дебіторська заборгованість відповідної групи на дату балансу в обраному для спостереження періоді.

Варіант 3 визначення величини сумнівних боргів, виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати:

$$K_c = \sum B_{zn} / \sum \text{чД}, \quad (10.4)$$

де $\sum B_{zn}$ – сума безнадійної дебіторської заборгованості, що визнана безнадійною за період спостереження;

$\sum \text{чД}$ – сума чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати.

Приклади розрахунку суми резерву сумнівних боргів наведено у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [7].

При вибутті (відпустці запасів у виробництво, продажу тощо) оцінка запасів здійснюється за одним з наступних методів:

- 1) Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів.
- 2) Середньозваженої собівартості.
- 3) Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО).
- 4) Нормативних витрат.
- 5) Ціни продажу.

- 1) *Метод ідентифікованої собівартості* відповідної одиниці запасів.

Запаси, що відпускаються, і послуги, що виконуються для спеціальних замовлень, проектів, а також, запаси, що не замінюють один одного, оцінюються за ідентифікованою собівартістю. Конкретна ідентифікація означає, що облік витрат і розрахунок собівартості здійснюється за кожною одиницею запасів.

2) Метод *середньозваженої собівартості*.

Оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться за кожною одиницею запасів.

Середньозважена ціна запасів визначається за формулою:

$$\frac{\text{Сп З} + \text{Об} - \text{т}_{\text{д-т}} \text{ З}}{\text{к - ть З поч.пер.} + \text{к - ть отриманих З за пер.}}, \quad (10.5)$$

де Сп З - вартість залишку запасів на початок звітного періоду;

Об-т_{дт} З - вартість отриманих у звітному періоді запасів;

к-ть З поч. пер. - кількість запасів на початок звітного періоду;

к-ть отриманих З за пер. - кількість запасів отриманих у звітному періоді.

Собівартість запасів, що вибивають, за даним методом визначається за формулою:

$$\text{середньозважена ціна} * \text{кількість запасів, що вибули} \quad (10.6)$$

Собівартість залишку запасів визначається за формулою:

$$\text{середньозважена ціна} * \text{кількість залишку запасів} \quad (10.7)$$

3) Метод *ФІФО*.

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються в тій послідовності, в якій вони поступали на підприємство, тобто, запаси, які першими вибувають, оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

4) Метод *нормативних витрат*.

Оцінка за нормативними витратами полягає в застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), встановлених підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, виробничої потужності і цін, що діють. Для забезпечення максимального наближення нормативних витрат до фактичних витрат, ціни повинні регулярно перевірятися і переглядатися.

5) Оцінка за *цінами продажу* заснована на застосуванні підприємствами роздрібної торгівлі середнього відсотка торгової націнки товарів. Даний метод можуть застосовувати підприємства, що мають значну номенклатуру товарів, що змінюється, з приблизно однаковим рівнем торгової націнки.

Собівартість реалізованих товарів визначається за формулою:

$$\text{Собівартість реалізованих товарів} = \text{Продажна вартість реалізованих товарів} \cdot (10.8)$$

Сума торгової націнки на реалізовані товари визначається за формулою:

$$\text{Сума торгової націнки на реалізовані товари} = \text{Продажна вартість} \cdot \text{Середній відсоток торгової націнки} \quad (10.9)$$

Середній відсоток торгової націнки визначається за формулою:

$$\text{Середній відсоток торгової націнки} = \frac{\text{Сп рах.285} + \text{Об-т}_{\text{к-т}} \text{ рах.285}}{\text{Сп рах.282} + \text{Об-т}_{\text{д-т}} \text{ рах.282}}, \quad (10.10)$$

де Сп рах. 285 - залишок торгових націнок на початок звітного місяця;

Об-т_{к-т} рах. 285 - торгові націнки у продажній вартості отриманих у звітному місяці товарів;

Сп рах. 282 - продажна вартість залишку товарів на початок звітного місяця;

Об-т_{д-т} рах.282 - продажна вартість отриманих у звітному місяці товарів.

Контрольні питання:

1. Які підходи до нарахування резерву сумнівних боргів передбачені П(С)БО-10 «Дебіторська заборгованість»?
2. Які критерії вибору методу оцінки запасів при їх вибутті?
3. В чому різниця між постійною та періодичною системами обліку запасів?
4. Як розраховується собівартість реалізованих товарів?

5. В чому недоліки та переваги кожного з методів оцінки запасів при їх вибутті?

Приклади вирішення типового завдання:

1. Є наступні дані про рух виробничих запасів підприємства протягом місяця (табл. 10.1):

Таблиця 10.1

Вихідні дані про рух виробничих запасів підприємства протягом місяця

Показник	Кіл-ть, од.	Ціна за одиницю, грн.	Загальна вартість, грн.
Залишок на 01.01.2019р.	110	14	1540
Отримано 10.01.2019р.	60	12	720
Вибуло 13.01.2019р.	80	?	?
Отримано 15.01.2019р.	50	13	650
Вибуло 22.01.2019р.	20	?	?
Залишок на 31.01.2019р.	?	?	?

Додаткові дані для ви користування методу ідентифікованій собівартості відповідної одиниці запасів: за даними обліку вибуло 13.01.2019 р. 80 од. із залишку на 01.01.2019 р., 22.01.2019 р. – 20 од. з партії 15.01.2019 р.

Необхідно визначити собівартість виробничих запасів, які вибули, та собівартість залишку на кінець періоду за методами: ідентифікованій собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО).

Вирішення:

Метод ідентифікованій собівартості відповідної одиниці запасів

Собівартість запасів, що вибули = $80 \cdot 14,00 + 20 \cdot 13,00 = 1380,00$ грн.

Собівартість залишку запасів = $30 \cdot 14,00 + 720,00 + 30 \cdot 13,00 = 1530,00$ грн.

Метод середньозваженої собівартості

1) Система постійного обліку запасів

13.01.2019 р.

$$\text{Середньозважена ціна} = \frac{1540,0+720,0}{110+60} = 13,29 \text{ грн.}$$

$$\text{Собівартість запасів, що вибули} = 80 \cdot 13,29 = 1063,20 \text{ грн.}$$

$$\text{Собівартість залишку запасів} = (110+60-80) \cdot 13,29 = 1196,10 \text{ грн.}$$

22.01.2019 р.

$$\text{Середньозважена ціна} = \frac{1196,10+650}{90+50} = 13,19 \text{ грн.}$$

$$\text{Собівартість запасів, що вибули} = 20 \cdot 13,19 = 263,80 \text{ грн.}$$

$$\text{Собівартість залишку запасів} = (90+50-20) \cdot 13,19 = 1582,80 \text{ грн.}$$

$$\text{Загальна собівартість запасів, що вибули за місяць} = 1063,20 + 263,80 = 1327,00 \text{ грн.}$$

2) Система періодичного обліку запасів

$$\text{Середньозважена ціна} = \frac{1540,0+720,0+650,0}{110+60+50} = 13,23 \text{ грн.}$$

$$\text{Собівартість запасів, що вибули} = (80+20) \cdot 13,23 = 1323,00 \text{ грн.}$$

$$\text{Собівартість залишку запасів} = (110+60+50-80-20) \cdot 13,23 = 1587,60 \text{ грн.}$$

Метод собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)

$$\text{Собівартість запасів, що вибули} = 80 \cdot 14,00 + 20 \cdot 14,00 = 1400,00 \text{ грн.}$$

$$\text{Собівартість залишку запасів} = 10 \cdot 14,00 + 720,00 + 650,00 = 1510,00 \text{ грн.}$$

2. На початок звітної періоду підприємство роздрібної торгівлі має залишки товару в торгівлі (сальдо за рахунком 282) на 20000 грн. Торговельна націнка на зазначений товар (сальдо за рахунком 285) 6000 грн. У звітному періоді були придбано товару на 21600 грн., у т.ч. ПДВ. Торговельна націнка на нього склала 5000 грн. Протягом місяця підприємство реалізувало товару на 12000 грн., у т.ч. ПДВ.

Визначити собівартість реалізованого товару за методом ціни продажу.

Вирішення:

$$\text{Середній \% торговельної націнки} = \frac{6000,0+5000,0}{20000,0+18000,0} \cdot 100\% = 28,95\%$$

$$\text{Сума торговельної націнки} = 0,2895 \cdot 12000,0 = 3474,0 \text{ грн.}$$

Собівартість реалізованих товарів = 12000,0 – 3474,0 = 8526,0 грн.

Завдання на самостійну роботу:

1. Є наступні дані про рух виробничих запасів підприємства протягом місяця (табл. 10.2):

Таблиця 10.2

Вихідні дані про рух виробничих запасів підприємства протягом місяця

Показник	Кіл-ть, од.	Ціна за одиницю, грн.	Загальна вартість, грн.
Залишок на 01.01.2019р.	80	15	1200
Отримано 10.01.2019р.	160	16	2560
Вибуло 13.01.2019р.	180	?	?
Отримано 15.01.2019р.	50	17	850
Вибуло 22.01.2019р.	40	?	?
Залишок на 31.01.2019р.	?	?	?

Додаткові дані для ви користування методу ідентифікованій собівартості відповідної одиниці запасів: за даними обліку вибуло 13.01.2019 р. 70 од. із залишку на 01.01.2019 р. та 110 од. з партії 10.01.2019 р., 22.01.2019 р. – 40 од. з партії 15.01.2019 р.

Необхідно визначити собівартість виробничих запасів, які вибули, та собівартість залишку на кінець періоду за методами: ідентифікованій собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО).

2. На початок звітного періоду підприємство роздрібної торгівлі має залишки товару в торгівлі (сальдо за рахунком 282) на 30000 грн. Торговельна націнка на зазначений товар 35%. У звітному періоді були придбано товару на суму 24000 грн., у т.ч. ПДВ. Торговельна націнка на нього склала 35%. Протягом місяця підприємство реалізувало товар на 35000грн., у т.ч. ПДВ.

Визначити собівартість реалізованого товару за методом ціни продажу.

3. Розрахувати величину резерву сумнівних боргів на кінець періоду.

У табл. 10.3 наведено дані про дебіторську заборгованість підприємства.

Таблиця 10.3

Дані про дебіторську заборгованість підприємства

Місяць	Фактично списано безнадійна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.			Сальдо дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на кінець періоду, тис. грн.		
	група 1	група 2	група 3	група 1	група 2	група 3
1	400	500	700	20 000	30 000	21 000
2	-	300	300	18 000	20 000	17 000
3	300	100	500	19 000	25 000	15 000
Всього	700	900	1 500	х	х	х

Рекомендована література: 6, 7, 12, 13, 27, 28, 31-38.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11

Тема: Вартісна оцінка в бухгалтерському обліку

Мета заняття: проведення поточного контролю за темою.

Завдання заняття: проведення поточного контролю щодо практичних навичок з:

- первісної оцінки активів;
- переоціненої вартості основних засобів, нематеріальних активів.
- нарахування амортизації основних засобів, нематеріальних активів;
- оцінки основних засобів, що отримані за умов фінансової оренди;
- оцінки довгострокових фінансових інвестицій, що утримуються до строку їх погашення.
- оцінювання дебіторської заборгованості на дату балансу;

– оцінювання собівартості запасів, що вибули, та їх залишку на кінець періоду.

Приклад завдання для поточного контролю:

1. Підприємство придбало обладнання за 96000 грн., у т.ч. ПДВ. Затрати на його транспортування сторонньою організацією – 1200 грн., у т.ч. ПДВ; на монтаж та пускові роботи власними силами - 5000 грн. Обладнання введено в експлуатацію. Період корисного використання – 10 років. Ліквідаційна вартість – 4000 грн.

Визначити суму річної амортизації обладнання методом зменшення залишкової вартості.

2. Є наступні дані про рух виробничих запасів підприємства протягом місяця (табл. 11.1).

Необхідно визначити собівартість виробничих запасів, які вибули, та собівартість залишку на кінець періоду методом собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО).

Таблиця 11.1

Вихідні дані про рух виробничих запасів підприємства протягом місяця

Показник	Кіл-ть, од.	Ціна за одиницю, грн.	Загальна вартість, грн.
Залишок на 01.01.2019р.	80	15	1200
Отримано 10.01.2019р.	160	16	2560
Вибуло 13.01.2019р.	180	?	?
Отримано 15.01.2019р.	50	17	850
Вибуло 22.01.2019р.	40	?	?
Залишок на 31.01.2019р.	?	?	?

3. Підприємство – орендар уклало договір про фінансову оренду устаткування на наступних умовах: термін оренди – 3 року, починаючи з 2 січня 2020 року; річна орендна ставка відсотка складає 24% річних; мінімальні орендні платежі –

30000 грн. ($50000 * 6$) сплачується один раз у півроку (2 січня і 1 липня). Після закінчення терміну оренди право власності на устаткування переходить орендареві.

Визначити первісну вартість устаткування та залишок зобов'язання з фінансової оренди на кінець 2020 р.

Рекомендована література: 4-7, 9, 11-13, 23, 27-38.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12

Тема: Принципи обліку господарських процесів

Мета заняття: закріплення теоретичних знань щодо методологічних засад обліку господарських операцій та придбання практичних навичок відображати на рахунках бухгалтерського обліку типові господарські операції підприємства.

Завдання заняття:

- а) закріпити знання щодо методів оцінки активів, зобов'язань підприємства;
- б) вирішення практичних завдань з бухгалтерського обліку:
 - процесу виробництва готової продукції (робіт, послуг);
 - процесу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

Основні відомості з теорії:

Залежно від характеру реакції витрат на зміни в діяльності підприємства виробничі витрати діляться на змінні та постійні.

Змінні витрати – витрати, які змінюються прямо пропорційно зміні об'єму діяльності (або іншого чинника витрат).

Постійні витрати – витрати, які не залежать від зміни об'єму діяльності (або іншого чинника витрат)

Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу при нормальній потужності.

Нормальна потужність - очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

Порядок формування виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) визначається П(С)БО 16 «Витрати» (рис. 12.1).

Незавершене виробництво – продукція (роботи, послуги), яка не пройшла всі стадії, фази виробництва, які передбачені технологічним процесом.

Готова продукція – продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам.

Підходи до розподілу загальновиробничих витрат відбиті на рис. 12.2.

Склад собівартості реалізованої готової продукції (робіт, послуг) визначено П(С)БО 16 "Витрати" та відображено на рис. 12.3.

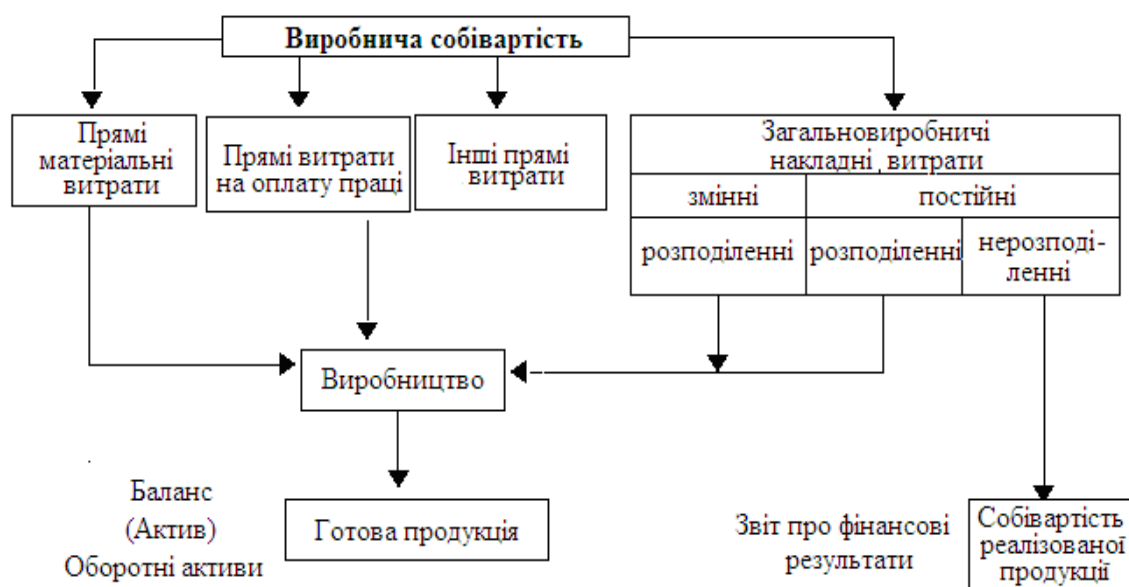

Рисунок 12.1 – Порядок формування виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) підприємства

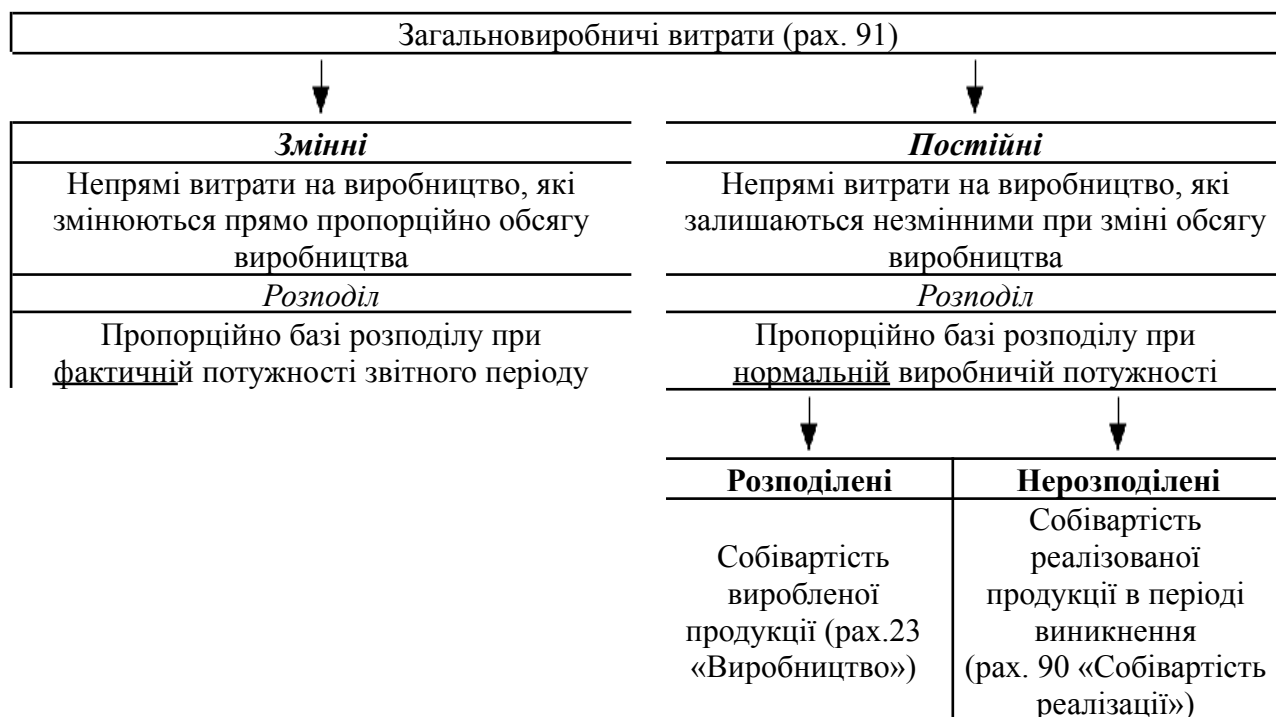

Рисунок 12.2 – Підходи до розподілу загальновиробничих витрат підприємства

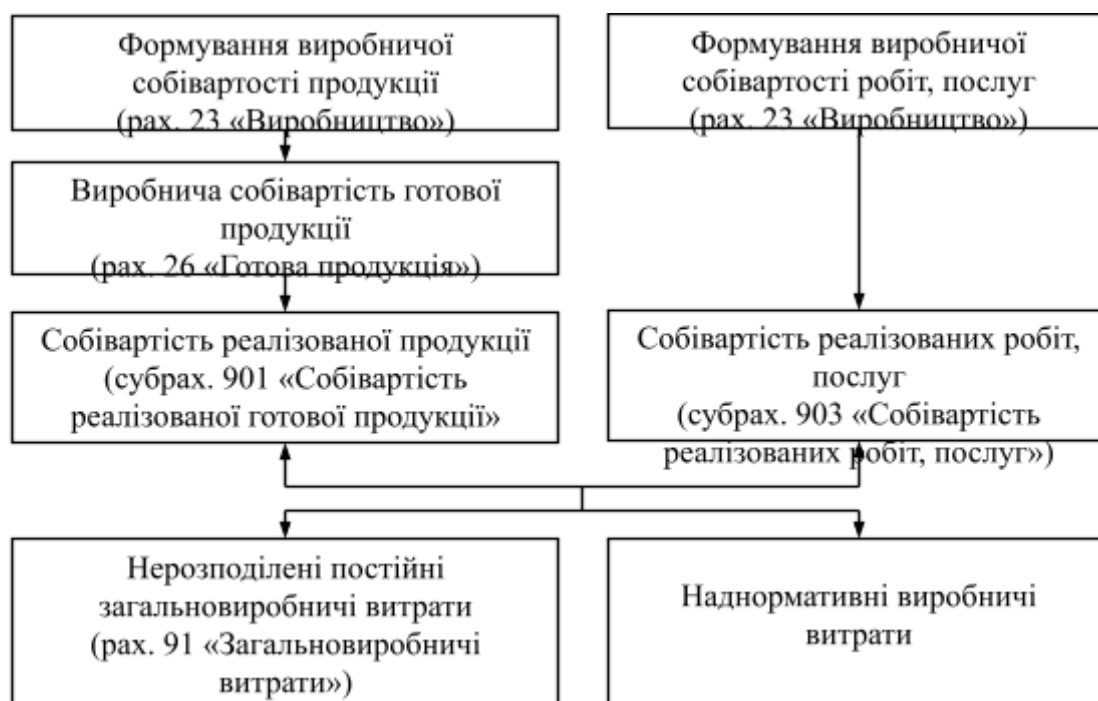

Рисунок 12.3 – Склад собівартості реалізованої готової продукції (робіт, послуг) підприємства

Контрольні питання:

1. Розкрийте економічну сутність процесу виробництва. Які завдання постають перед бухгалтерським обліком цього процесу?
2. Які виробничі витрати підприємства відносяться до прямих та непрямих?
3. Які виробничі витрати підприємства відносяться до змінних та постійних?
4. Який склад виробничої собівартості готової продукції (робіт, послуг)?
5. Наведіть приклади бази розподілу постійних загальновиробничих витрат підприємства.
6. Які синтетичні рахунки використовують для обліку процесу реалізації? Назвіть їх характеристики та особливості.
7. Чим відрізняється склад виробничої собівартості та собівартості реалізації?

Приклад вирішення типового завдання:

Підприємство А на виробництво продукції використало матеріалів на суму 25000 грн. Пряма заробітна плата працівників, зайнятих в процесі виробництва продукції, складає 40000 грн., прямі витрати на соціальні заходи - 8800 грн., загальна сума виробничих накладних витрат - 30000 грн., у т.ч. змінні витрати - 18000 грн., постійні - 12000 грн.; фактичні накладні витрати дорівнюють запланованим. Нормальна виробнича потужність - 6000 од. За період було вироблено: а) 5800 од., б) 6100 од.

Вироблена готова продукція реалізована на суму 150000, у т.ч. ПДВ.

Необхідно визначити виробничу собівартість готової продукції підприємства. Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Вирішення:

1) Розрахунок розподілених постійних загальновиробничих витрат:

Коефіцієнт розподілення:

$$\frac{12000}{6000} = 2 \text{ грн. /од.}$$

а) при фактичному обсязі виробництва 5800 од.

Сума розподілених постійних загальновиробничих витрат:

$$5800 * 2 = 11600 \text{ грн.}$$

Сума *нерозподілених* постійних загальновиробничих витрат:

$$12000 - 11600 = 400 \text{ грн.}$$

б) при фактичному обсязі виробництва 6100 од.

Сума постійних загальновиробничих витрат при нормальній потужності:

$$6100 * 2 = 12200 \text{ грн.}$$

Сумою розподілених постійних загальновиробничих витрат є вся сума фактичних витрат – 12000 грн.

2) Розрахунок виробничої собівартості готової продукції:

а) при фактичному обсязі виробництва 5800 од.:

$$25000 + 40000 + 8800 + 29600 = 103400 \text{ грн.}$$

б) при фактичному обсязі виробництва 6100 од.:

$$25000 + 40000 + 8800 + 30000 = 103800 \text{ грн.}$$

У табл. 12.1 наведено бухгалтерські проведення з обліку затрат на виробництво готової продукції та її реалізації.

Таблиця 12.1

Бухгалтерські проведення з обліку затрат на виробництво готової продукції та її реалізації

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
	Відображено прямі затрати на виробництво продукції:			
1	матеріальні	23	201	25000
	на оплату праці		661	40000
	на соціальне страхування		651	8800
2	Включено сума змінних і розподілених постійних загальновиробничих витрат у виробничу собівартість готової продукції	23	91	а) $18000+11600=29600$ б) $18000+12000=30000$
3	Включено сума нерозподілених постійних загальновиробничих витрат у собівартість реалізованої готової продукції	901	91	а) 400
4	Оприбутковано з виробництва готова продукція	26	23	а) 103400 б) 103800
5	Відображено реалізація готової продукції:			
	на суму доходу від реалізації, у т.ч. ПДВ	311 або 361	701	150000
	на суму податкового зобов'язання з ПДВ	701	641/ПДВ	25000
	на суму собівартості реалізованої готової продукції	901	26	а) 103400 б) 103800

Завдання на самостійну роботу:

Відобразити господарські операції підприємства на рахунках бухгалтерського обліку. Як дані операції вплинуть на Баланс і Звіт про фінансові результати підприємства (вказати суму і коди рядків відповідного фінансового звіту)?

Підприємство А на виробництво продукції використало матеріалів на суму 15000 грн. Пряма заробітна плата працівників, зайнятих у виробництві продукції, склала 30000 грн., прямі витрати на соціальні заходи - 6600 грн., загальна сума виробничих накладних витрат - 20000 грн., у т.ч. змінні витрати - 14000 грн., постійні - 6000 грн.; фактичні накладні витрати дорівнюють запланованим.

Нормальна потужність - 4000 од. За період було вироблено: а) 4100 од., б) 3800 од.

Рекомендована література: 6, 12, 13, 21, 27, 28, 31-38.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13

Тема: Принципи обліку господарських процесів

Мета заняття: закріплення теоретичних знань щодо методологічних засад обліку господарських операцій та придбання практичних навичок відображати на рахунках бухгалтерського обліку типові господарські операції підприємства.

Завдання заняття:

- а) закріпити знання щодо методів оцінки доходів, витрат підприємства;
- б) вирішення практичних завдань:
 - з бухгалтерського обліку фінансового результату діяльності підприємства;
 - зі складання фінансової звітності підприємства.

Основні відомості з теорії:

Схема визначення і обліку фінансового результату операційної діяльності підприємства наведено на рис. 13.1.

Схема визначення і обліку фінансового результату фінансової діяльності підприємства наведено на рис. 13.2.

Схема визначення і обліку фінансового результату іншої діяльності підприємства наведено на рис. 13.3.

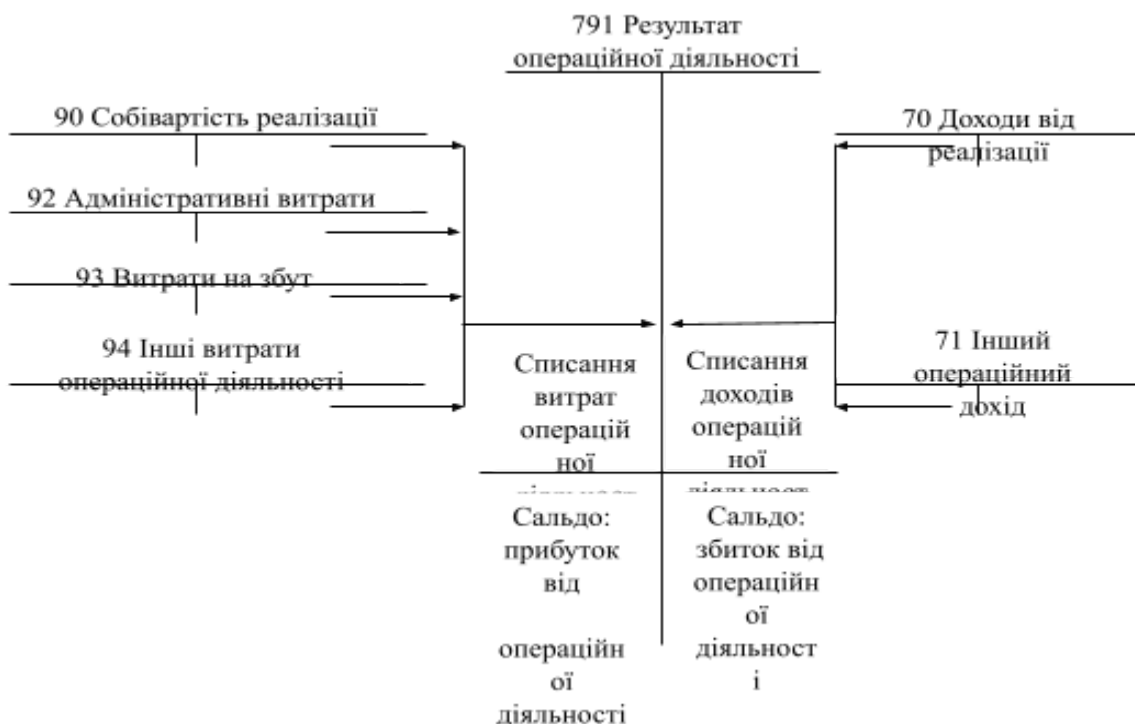

Рисунок 13.1 – Схема визначення і обліку фінансового результату операційної діяльності підприємства

Рисунок 13.2 – Схема визначення і обліку фінансового результату фінансової діяльності підприємства

Рисунок 13.3 – Схема визначення і обліку фінансового результату іншої діяльності підприємства

Контрольні питання:

1. Яким чином класифікуються види діяльності підприємства?
2. Яким чином визначається і відбивається в бухгалтерському обліку фінансовий результат від різних видів діяльності?
3. Які особливості складання балансу?
4. Які складові Звіту про фінансові результати ви знаєте?
5. Яка межа складання звіту про рух грошових коштів?
6. Які особливості складання Звіту про власний капітал?
7. Яке призначення звіту «Примітки до фінансової звітності»?

Приклад вирішення типового завдання:

Підприємство за звітний період визнало наступну суму доходів і витрат:

- дохід від реалізації товарів на суму 6000 тис. грн., в т.ч. ПДВ;
- собівартість реалізованих товарів - 2600 тис. грн.;
- адміністративні витрати і витрати на збут – 150 тис. грн. і 50 тис. грн., відповідно;
- дохід від операційної оренди – 20 тис. грн.;
- дохід від продажу поточних фінансових інвестицій - 160 тис. грн.;

собівартість реалізованих поточних фінансових інвестицій – 100 тис. грн.;
витрати за нарахованими відсотками банку – 150 тис. грн.

Податок на прибуток за даними бухгалтерського обліку дорівнює даним податкового обліку. За результатами року 5 % прибутку було використано на поповнення резервного капіталу, 15 % - на виплату дивідендів.

Необхідно відобразити господарські операції підприємства з визначення фінансового результату в кінці звітного періоду на рахунках бухгалтерського обліку; заповнити I розділ Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Вирішення:

Загальна сума доходів підприємства за звітний період:

$$\frac{6000,00}{1,2} + 20,00 + 160,00 = 5180,00 \text{ тис. грн.}$$

Загальна сума витрат підприємства за звітний період:

$$2600,00 + 150,00 + 50,00 + 100,00 + 150,00 = 3050,00 \text{ тис. грн.}$$

Сума прибутку до оподаткування:

$$5180,00 - 3050,00 = 2130,00 \text{ тис. грн.}$$

Сума податку на прибуток:

$$2130,00 * 18\% = 383,40 \text{ тис. грн.}$$

Сума чистого прибутку:

$$2130,00 - 383,40 = 1746,60 \text{ тис. грн.}$$

Сума використаного прибутку:

$$1746,60 * (5\% + 15\%) = 87,33 + 261,99 = 349,32 \text{ тис. грн.}$$

Сума нерозподіленого прибутку:

$$1746,60 - 349,32 = 1397,28 \text{ тис. грн.}$$

У табл. 13.1 наведено бухгалтерські проведення з обліку фінансових результатів діяльності підприємства.

Таблиця 13.1

Бухгалтерські проведення з обліку фінансових результатів діяльності
підприємства

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, тис. грн.
1	Списані на фінансовий результат доходи звітного періоду	702	791	5000,00
		713		20,00
		741	793	160,00
2	Списані на фінансовий результат витрати звітного періоду	791	902	2600,00
			92	150,00
			93	50,00
		792	951	150,00
		793	971	100,00
3	Відображено витрати з податку на прибуток	981	641	383,40
4	Списані витрати з податку на прибуток на фінансовий результат	79	981	383,40
5	Відображено фінансовий результат звітного періоду – чистий прибуток	79	441	1746,60
6	Відображено напрямок використання чистого прибутку:			
	на поповнення резервного капіталу	443	43	87,33
	нараховані оголошені дивіденди за рахунок нерозподіленого прибутку		671	261,99
7	Зменшена сума чистого прибутку на суму його використання	441	443	349,32

У табл. 13.2 наведено I розділ Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Таблиця 13.2

I розділ Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)

Стаття	Код рядка	За звітний період
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5000
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	2600
Валовий: прибуток	2090	2400
збиток	2095	-
Інші операційні доходи	2120	20
Адміністративні витрати	2130	150
Витрати на збут	2150	50
Інші операційні витрати	2180	-
Фінансовий результат операційної діяльності: прибуток	2190	2220

Продовження табл. 13.2

Стаття	Код рядка	За звітний період
збиток	2195	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-

Інші фінансові доходи	2220	-
Інші доходи	2240	160
Фінансові витрати	2250	150
Втрати від участі в капіталі	2255	-
Інші витрати	2270	100
<i>Фінансовий результат до оподаткування:</i> прибуток	2290	2130
збиток	2295	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	383
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-
<i>Чистий фінансовий результат:</i> прибуток	2350	1747
збиток	2355	-

Завдання на самостійну роботу:

Підприємство за звітний період визнало наступну суму доходів і витрат:
дохід від реалізації товарів на суму 96000 тис. грн., в т.ч. ПДВ;
собівартість реалізованих товарів - 30000 тис. грн.;
адміністративні витрати і витрати на збут – 450 тис. грн. і 350 тис. грн.,
відповідно;

дохід від операційної курсової різниці – 120 тис. грн.;
дохід від продажу поточних фінансових інвестицій - 250 тис. грн.;
собівартість реалізованих поточних фінансових інвестицій – 190 тис. грн.;
витрати за нарахованими відсотками банку – 3000 тис. грн.

Податок на прибуток за даними бухгалтерського обліку дорівнює даним податкового обліку. За результатами року 10 % прибутку було використано на поповнення резервного капіталу, 25 % - на поповнення статутного капіталу.

Необхідно відобразити господарські операції підприємства з визначення фінансового результату в кінці звітного періоду на рахунках бухгалтерського обліку; заповнити I розділ Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Рекомендована література: 1-38.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 14

Тема: Принципи обліку господарських процесів

Мета заняття: проведення поточного контролю за темою.

Завдання заняття: проведення поточного контролю щодо практичних навичок:

а) з бухгалтерського обліку:

- процесу виробництва готової продукції (робіт, послуг);
- процесу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- фінансового результату діяльності підприємства;

б) зі складання фінансової звітності підприємства.

Приклад завдання для поточного контролю:

1. Підприємство А на виробництво продукції використало матеріалів на суму 25000 грн. Пряма заробітна плата працівників, зайнятих в процесі виробництва продукції, складає 40000 грн., прямі витрати на соціальні заходи - 8800 грн., загальна сума виробничих накладних витрат - 30000 грн., у т.ч. змінні витрати - 18000 грн., постійні - 12000 грн.; фактичні накладні витрати дорівнюють запланованим. Нормальна виробнича потужність - 6000 од. За період було вироблено: а) 5800 од., б) 6100 од.

Вироблена готова продукція реалізована на суму 150000, у т.ч. ПДВ.

Необхідно визначити виробничу собівартість готової продукції підприємства. Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

2. Підприємство за звітний період визнало наступну суму доходів і витрат:

дохід від реалізації товарів на суму 6000 тис. грн., в т.ч. ПДВ;

собівартість реалізованих товарів - 2600 тис. грн.;

адміністративні витрати і витрати на збут – 150 тис. грн. і 50 тис. грн., відповідно;

дохід від операційної оренди – 20 тис. грн.;

дохід від продажу поточних фінансових інвестицій - 160 тис. грн.;

собівартість реалізованих поточних фінансових інвестицій – 100 тис. грн.;

витрати за нарахованими відсотками банку – 150 тис. грн.

Податок на прибуток за даними бухгалтерського обліку дорівнює даним податкового обліку. За результатами року 5 % прибутку було використано на поповнення резервного капіталу, 15 % - на виплату дивідендів.

Необхідно відобразити господарські операції підприємства з визначення фінансового результату в кінці звітного періоду на рахунках бухгалтерського обліку; заповнити I розділ Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Рекомендована література: 1-38.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Таблиця 15.1.

Рейтингові бали за навчальну діяльність – заочна форма у 4 семестрі

Навчальна діяльність на протязі семестру		Контрольна робота	Тестування (іспит)	Сума
Присутність на всіх заняттях	Своєчасне виконання контрольної роботи			
4	6	40	50	100

Таблиця 15.2.

Рейтингові бали за навчальну діяльність – денна форма у 4 семестрі

Навчальна діяльність на протязі семестру					Рішення задачі (іспит)	Сума
Присутність на всіх заняттях	Активність на практичних заняттях	Поточний контроль 1	Поточний контроль 2	Поточний контроль 3		
4	6	10	20	20	40	100

Таблиця 15.3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р., № 996–XIV [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" : Наказ, Положення від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» : Наказ, Положення від 28.05.1999 р. № 137 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ, Положення від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : Наказ, Положення від 18.10.1999 р. № 242 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" : Наказ, Положення від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

7. П(С) БО 10 "Дебіторська заборгованість", Наказ, Положення від 29.11.1999 р. № 290 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання" : Наказ, Положення від 31.01.2000 р. № 20 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>

9. П(С) БО 12 "Фінансові інвестиції" : Наказ, Положення від 26.04.2000 р. № 91 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>.

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 "Фінансові інструменти" : Наказ, Положення від 19.12.2001 р. № 1050/6241 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 "Оренда" : Наказ, Положення від 28.07.2000 р. № 181 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>.

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ, Положення від 29.11.1999 р. № 290 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ, Положення від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 "Податок на прибуток", наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2000р. №353 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>

15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів: Наказ, Положення від 10.08.2000 р. № 193 [Електронний ресурс]. //

Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04/paran22>.

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» : Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>

17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 "Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність", наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. №617 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03>.

18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : Наказ, Положення від 24.12.2004 № 817 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>.

19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами» : Наказ Міністерства фінансів України від 19.05.2005 р. №412 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-05>

20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати» : Наказ, Положення від 28.04.2006 № 415 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>.

21. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу:

http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536

22. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2000 р. №419 [Електронний ресурс]. //

Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>

23. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. №879 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.

24. Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку і звітності : лист Міністерства фінансів України від 29.07.2003 р. № 04230-108 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4108201-03>.

25. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей : Постанова Кабінету міністрів України від 22.01.1996 р. №116 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF>.

26. Про затвердження Положення про Методологічну раду з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України : Наказ Міністерства фінансів України від 29.1997 р. №230 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0230201-97>.

27. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активу, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансові України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

28. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.

29. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів від 30.09.2003 р. № 561 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт

Міністерства фінансів України. – Режим доступу :
http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=293623&cat_id=293536.

30. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку нематеріальних активів від 16.11.2009 р. № 1327 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=293611&cat_id=293536

31. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів від 10.01.2007 р. № 2 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07>.

32. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник/ Вид. 3-є, доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2006. -640 с.

33. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. – Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/23551/1/Davydiuk_Bukhhaltersk_yi_oblik_2016.pdf

34. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні : основи та практика : Навчальний посібник – К. : Центр навчальної літератури. – 2008. – 608 с.

35. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2010. – 578 с.

36. Сук Л.К. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. – 507 с.

37. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навчальний посібник. – К.: Знання-Прес, 2003.– 444 с.

38. Бухгалтерський облік (загальна теорія) (частина 1): тексти лекцій для студентів напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит" / Укл. Г.В. Пчелинська. – Северодонецьк: Вид-во Технологічного інституту СНУ ім. В.Даля (м. Северодонецьк), 2011. – 83с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять

з дисципліни

"БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК (ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ) II»

для здобувачів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(Заняття 8-14)

(електронне видання)

Укладач:

Ганна Володимирівна Пчелинська

Оригінал – макет Г.В. Пчелинська

Підписано до друку _____

Формат 60×841/16. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. ____ Умов.-вид. арк. ____

Тираж ____ екз. Вид. № _____. Замовлення № _____. Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету імені
Володимира Даля

Адреса видавництва: 93400, м. Северодонецьк, Луганська обл.
пр. Центральний, 59-а, головний корпус
E-mail: vidavnictvosnu.ua@gmail.com

